

A nem szakrendszerű oktatás előkészítésének és megszervezésének szakmai ellenőrzése 2009.

Az előadás összefoglalása

Az előadók ígérete szerint az előadáson bemutatott prezentáció fent lesz az Oktatási Hivatal (www.oh.gov.hu) honlapján

Helyszín: Győr, Pattantyús-Ábrahám Géza Ipari Szakközépiskola és ÁMK
Időpont: 2009. január 28.

1. előadás: A nem szakrendszerű oktatás 5-6. évfolyamon történő megszervezésének szakmai céljai, jogi keretei

Előadó: Csonka Csabáné az Oktatási és Kulturális Minisztérium Közoktatási Főosztály fejlesztési referense

ÉRTELMEZÉSI KERET:

- A törvény szóhasználata, a definíció: *121.§.(1.)34.* a foglalkoztatás kérdéseiből kiindulva értelmezi a fogalmat – szakrendszerű, ha tanári - nem szakrendszerű, ha tanítói végzettséggel rendelkező pedagógus tanít.
- A törvény 133.§ (1) első ízben 2008/2009. tanévben, majd felmenő rendszerben kell megszervezni.
- A helyi tantervet 2007. szeptember 30-ig kellett megküldeni a fenntartónak.
- Meg kellett jelölni a nem szakrendszerű oktatás időkeretét, s ennek tartalmát.
- A bevezető és a kezdő szakaszban - az 1-4. évfolyamon - nem szakrendszerű oktatás keretében kellett eddig az oktatást megszervezni, míg az alapozó szakaszban – az 5-6. évfolyamon - részben nem szakrendszerű oktatás, részben szakrendszerű oktatás keretei között kell megszervezni 2008. szeptember elsejétől kezdődően, felmenő rendszerben.
- Nem a szaktantárgyi rendszerben szervezett, és különböző szakos tanárok által ellátott, hanem a tantárgyak nagyobb körét egy személyben tanító - tanórák gyakorlata kiterjedjen az ötödik, majd 2009. szeptemberétől a hatodik évfolyamok tanóráinak bizonyos százalékára.
- A NAT és a Kt. kijelöli azt is, hogy az ilyen órákon a kulcskompetenciák fejlesztésére kell helyezni a súlypontot, az alapkészségek biztonságos kiérlelésének támogatására, és ezek fejlesztésén keresztül a tudásközvetítésre, a tanulni- tanulás képességének a fejlesztésére, és nem elsősorban a jelentős mennyiségű és nehezen értelmezhető lexikális ismereteknek a tanulók számára történő frontális közvetítésére.

A NEM SZAKRENDSZERŰ OKTATÁSBAN KIK TANÍTHATNAK?

- A pedagógusok foglalkoztatásának értelmezése a közoktatási törvény **17. §-ának (8)** bekezdése szerint: „Nem szakrendszerű oktatásban a tanár akkor taníthat, ha legalább százhusz órás pedagógus-továbbképzés, vagy szakirányú továbbképzés keretében történő felkészülés keretében elsajátította a hat-tizenkét éves korosztály életkori sajátosságaihoz illeszkedő pedagógiai, pszichológiai ismereteket, és az eredményes felkészítéshez szükséges módszereket. E rendelkezéseket alkalmazni kell a szakkollégiumi végzettséggel nem rendelkező tanítókra is, azzal az eltéréssel, hogy a felkészülés során

a tizenegy-tizenkettő éves korosztály neveléséhez és oktatásához szükséges ismereteket sajátítsa el.”

- Az **átmeneti rendelkezések szerint** a 2012/2013 tanítási év végéig az .-6. évfolyamon, továbbá emelt szintű oktatás esetén az első-negyedik évfolyamon, a nem szakrendszerű oktatásban pedagógus-munkakört tölthet be az a tanár, aki 2004. szeptember 1-jéig legalább öt év gyakorlatot szerzett 1-4. évfolyamon. **[Ktv. 128. § (20) bekezdés]**.
- Tehát **bármely szakos szaktanár is, és tanító is taníthat**, ha megfelel a fentiekben leírt feltételeknek.

AZ ARÁNYOK

- A kt. 2006. évi LXXI. törvénnyel történt módosítása a nem szakrendszerű oktatásra az 5-6. évfolyamokon felhasználható időkeretbe bevonta a kötelező tanórai foglalkozások mellé a nem kötelező tanórai foglalkozásokat is.
- Nincs egzakt határ az időráfordításban, a tantárgyak, a tanulásszervezés kiválasztásában. (módszertani kérdés)
- A helyi képességszintek ismeretében kell dönteni a szakrendszerű időszávról.

A NAT ELVÁRÁSAI

- Az esélyegyenlőség érvényesülését segíti a kulcskompetenciák megalapozása, megszilárdítása az 1-6. évfolyamokon.
- Az alapozó szakasz funkciója elsősorban a kulcskompetenciák, képesség együttesek alapozása.
- Folyamatos, egyénhez igazodó fejlesztés a napi gyakorlatban.
- A tanulók tanulási nehézségeinek feltárása, problémái megoldásának segítése, adaptív tanulásszervezési eljárások alkalmazása.
- A tantestület, a tanulók, a szülők, a fenntartó, a tágabb környezet tájékoztatása.

A FEJLESZTÉS

- Egységes fejlesztési feladatok meghatározása (szaktárgyaktól függetlenül).
- A pedagógiai programban a személyiségfejlesztéssel kapcsolatos feladatok hatékony megoldása (felzárkóztatás, tehetséggondozás, esélyhátrányok csökkentése.)

KOMPETENCIAFEJLESZTÉS: ALAPELVEK

- ismeretátadás és képességfejlesztés
- reális tananyagmennyiség
- tanulóközpontú, differenciált módszertan
- változatos tanulásszervezési megoldások
- tevékeny tanulói magatartás
- kooperáció, csapatmunka
- gondolkodási képesség fejlesztése
- probléma-megoldási stratégiák kialakítása

A TERVEZÉS LÉPÉSEI

- Célok és konkrét intézményi feladatok

- Időkeretek megjelölése (heti x óra, tömbösített időkeret, epocha, projekt)
- Tartalmak megjelölése (képességfejlesztési területek, kompetenciák felsorolása)
- Intézményi formák felsorolása (pl: témahét, projekthét, nívócsoportos foglalkoztatás, differenciált fejlesztés).

A SIKER FELTÉTELE

- alkalmazásképes tudás elérése
- motivált tanulók
- együttműködés és csapatmunka
- gazdag módszertani kultúra
- változatos tanulásszervezés
- befogadó iskola
- gyermekbarát környezet
- versenyképesség
- esélyteremtés

2. előadás: A nem szakrendszerű oktatás előkészítésének és megszervezésének szakmai ellenőrzése 2009.

Előadó: Dr. Tellné Horváth Zsuzsanna főosztályvezető
Oktatási Hivatal Hatósági Ellenőrzési és Szabálysértési Főosztály

A SZAKMAI ELLENŐRZÉS

- Jogszabályi háttér: Köznevelési törvény 107. §
- Személyi feltételek: köznevelési szakértő
- Szakmai vizsgálat, ellenőrzés tárgya:
  - a vizsgált intézmény szakmai működése,
  - pályázati feltételek szakmai részének teljesítése,
  - speciális ellátási forma szakmai feltételeinek biztosítása,
  - új oktatási forma megszervezése
- A vizsgálat eredménye, az ellenőrzés következménye: szakértői jelentés, összehasonlító elemzés, országos (régiós, kistérségi) jelentés, javaslat hatósági ellenőrzés lefolytatására

Szakmai ellenőrzés:

- Köznevelési szakértők végzik
- Felkérésre
- Megbízással
- Szakértői jelentés, intézményi értékelőlap
- A köznevelési szakértő megbízás alapján - a köznevelési törvény szabályozásának és a szerződésben foglaltaknak megfelelően - köteles a szakmai feladatokat teljesíteni
- Az ellenőrzés módja: helyszíni vizsgálat, dokumentumelemzés
- Szakmai ellenőrzés megadott szempontok szerint, nem szaktanácsadás!

KÖTELEZETTSÉG ÉS SZABADSÁG

- **Kt. a bevezetés** és a tanulás-szervezés növekedésének **kötelezettségét írja elő**
- **Nem foglal állást** abban, milyen területeke (tantárgyakat) , milyen mértékben kell bevonni

JOGI SZABÁLYOZÁS

- Kt. 8. § (3) bek.: Az alapozó szakasz - 5-6. évfolyam - a kötelező és nem kötelező tanórai foglalkozások időkeretének 25-50% -ában nem szakrendszerű oktatás folyik.
- Kt. 128. § (19) bek.: 2008/2009-2010/2011. tanévben a nem szakrendszerű oktatás megszervezhető az összes kötelező óra 20%-ában
- A Nemzeti Alaptanterv meghatározza a tartalmi feladatokat

TARTALMI SZABÁLYOZÁS

- **NAT meghatározza:**
  - Mit?
  - Hogyan?
- **A közoktatási törvény meghatározza:**
  - Ki ?
  - Hány órában?

MIT ÉS HOGYAN FEJLESSZÜNK

- Tananyagtartalom elsődlegessége helyett **kompetenciafejlesztés**
- Fontos a tartalmak feldolgozása során a NAT-nak a **tanulásról, tanulás-szervezésről kialakított felfogását figyelembe venni**
- Fontos a **mérési eredmények figyelembe vétele**

A nem szakrendszerű oktatás értelmezése (hogyan)

- Nincs tantárgyi tagolás
- Évfolyamismérlés korlátozása
- Intézményi tanulás-szervezési eljárások
- Adott időkeret intézmény által meghatározott felhasználása
- Alapozó szakasz kiterjesztése 5-6. évfolyamra, alapozó funkciók hatékonyságának kiterjesztése
- Koncentrált fejlesztés, készségek, képességek, kompetenciák fejlesztése
  - Szövegértés – olvasás
  - Problémamegoldó képesség – matematika
- Differenciált fejlesztés - felzárkóztatás

SZAKMAI ELLENŐRZÉS, JOGOSULTSÁG

- A Kt. 93.§ (1) bekezdésének bekezdése g) pontja alapján a tanév rendjéről szóló 17/2008. (V.9.) OKM rendelet felhatalmazásával az Oktatási Hivatal vizsgálja:
- 2009. február 1. és április 30. között
- szakmai ellenőrzés keretében
- reprezentatív mintavétel útján

- a nem szakrendszerű oktatásra való **felkészülést**
- nem szakrendszerű oktatás **megszervezését**

A SZAKMAI ELLENŐRZÉS CÉLJA

- A nem szakrendszerű oktatás előkészítésének **megalapozottsága**
- Az **előkészítés és a megszervezés** hogyan biztosítja a kompetenciafejlesztés hatékonyságát
- **Információgyűjtés az előkészítés és megszervezés** intézményi megoldásairól
- **Tanácsadói szemlélet** – segítségnyújtás

SZAKMAI ELLENŐRZÉS TERÜLETEI

- Nem szakrendszerű oktatás
  - Tartalma
  - Időkeretének meghatározása és felhasználása
  - Oktatás megszervezése
  - Személyi feltételek
  - Előkészítés és megszervezés értékelése
- Tantárgyi szerkezet: tantárgyak megnevezése
- Tartalmi szerkezet: tartalmak megnevezése
- Tudás és képességterületek
  - Kommunikáció
  - Szabályok
  - Tér és idő
  - Szülőföldünk
  - Gondolkodás és tanulásfejlesztés
  - NAT alapján meghatározott egyéb cél
- Kulcskompetenciák
- Tantervi követelmények meghatározottsága
  - Értékelés
  - Szöveges értékelés
  - Értékelési időszak: negyedév, félév, évvége

Időkeret kiszámítása

- Kötelező óratervi órák és a nem szakrendszerű órák %-os aránya
- Választható órák és a nem szakrendszerű órák %-os aránya
- Kötelező és nem kötelező órák és a nem szakrendszerű órák %-os aránya

A nem szakrendszerű oktatás megszervezése

- Oktatásszervezési eljárások
  - Projekt
  - Témahét
  - Modul
  - Integrált tantárgy
  - Erdei iskola
  - Hagyományos tanóra
- Oktatási segédletek

- Tanulói segédlet
- Tanítói/tanári segédlet
- Csoportszervezési eljárások, és létszámok (csak 5. osztály)
  - Osztály
  - Osztály csoportbontás
  - Évfolyam csoportbontás
  - Nívócsoport képesség szerinti (figyelni kell az átjárhatóságra, különben felvetődik a szegregáció gyanúja!)
- Csoportszervezés szempontjai

Személyi feltételek

- Tanító – műveltségi területnek megfelelő képesítés
- Tanító - 120 órás továbbképzés
- Tanár – 120 órás továbbképzés, szakirányú továbbképzés az 1-4. évfolyam
- Kompetencia alapú oktatás HEFOP 3.1.3
2007. szeptember 25-i közlemény a nem szakrendszerű oktatásra felkészítő pedagógus-továbbképzésekről.

Nem szakrendszerű oktatás előkészítése

- Szülők tájékoztatásának módja (dokumentuma a szülői értekezlet jelenléti íve, vagy erre való utalás a munkatervben)
- Választási lehetőség biztosítása: nem szakrendszerű oktatás tantárgyai és oktatási tartalmainak szülő általi választása

A nem szakrendszerű oktatás a belső szabályozó dokumentumokban

- Nevelési program
  - Az iskolában folyó nevelő – oktató munka pedagógiai alapelvei, céljai feladatai, eljárásai
  - Tehetség, képesség kibontakoztatása
  - Tanulási kudarcnak kitett tanulók felzárkóztatása
- Helyi tanterv
  - Nem szakrendszerű oktatás helyi tanterve
  - Nem szakrendszerű oktatásban érintett szaktárgyak módosított helyi tanterve
  - Nem szakrendszerű oktatás időkeretének meghatározása
  - Kötelező és választható tantárgyak megnevezése és óraszama
  - Tantárgyak követelménye – magasabb évfolyamra lépés feltételei
  - Tanulók értékelése

A SZAKMAI ELLENŐRZÉS MÓDSZERTANA

- Általános adatlap
  - adatszolgáltatás hitelessége
- Tematikus elektronikus adatlapok
  - Adattáblák témaegységenként
  - Szakértői megállapítások
- Értékelőlap

- Nem szakrendszerű oktatás előkészítésének és megszervezésének értékelése állapotathatározókkal ellenőrzési területek szerint
- Szakértői javaslatok

AZ ELLENŐRZÉS FOLYAMATA

- Szakértők felkérése szakmai ellenőrzés lefolytatására
- Ellenőrzött intézmények kiválasztása 10%-os mintanagyság
- Ellenőrzött intézmények értesítése

Ellenőrzéshez szükséges dokumentumlista megküldése: (ezeket a dokumentumokat kell előkészíteni, lehetőleg megjelölve a nem szakrendszerű oktatásra vonatkozó részeket)

- pedagógiai program
- helyi tantervek
- tantárgyfelosztás
- 2008/2009. évi statisztika
- pedagógusok személyi anyaga
- Szakértő egyeztetése a helyszíni ellenőrzés időpontjáról
- Az intézményi adatfelvétel értékelése
- ellenőrzési dokumentáció felülvizsgálata
- Adatfeldolgozás
  - rögzítés
  - összesítés
  - elemzés
- Országos jelentés elkészítése
- Intézményi visszacsatolás

AZ ÉRTÉKELŐLAPOT AZ INTÉZMÉNYEK ÉS A FENNTARTÓIK IS MEGKAPJÁK!

Az előadások után több gondolat és kérdés is felmerült, pl.:

- Miért nem első osztálytól vezetik be ezt a módszert
- A tanárképzés lépést tart-e az elvárt igényekkel
- Nem várható-e ezzel a módszerrel tananyagtorlódás, lemaradás
- Milyen alapon lehet a követelményeket meghatározni, ha az évfolyamisméltlést elvetik
- Milyen törvény szabályozza a szöveges értékelés bevezetését
- A pedagógusok sérelmezik, hogy az oktatási kormányzat kétségbe vonja a főiskolával rendelkező tanárok képességét a nem szakrendszerű oktatásra vonatkozóan
- A 120 órás képzést valóban lehet helyettesíteni több korábban elvégzett képzés óraszámainak összeadásával
- Nem tartja-e elkésettnek a hivatal tájékoztatni az intézményvezetőket a szakmai ellenőrzésről, annak tartalmáról